میر

نەریمان مۆریاسی

ئەو ئێوارەیەی میری تیادا پارچە پارچە بوو، تاشەبەردەکانی قەڵاکەش یەکە یەکە هاتنە خوارەوەو لەگەڵ دەنکە تووی وەریوو بارانە بە خوڕەکەشدا، شەرمە بێ دەنگە ترسناکەکەی میریش توایەوە، دەیانگووت: ((یەکەم جارە لە بێدەنگیەکی چۆڵدا. تۆپی دوژمن میر دەپێکێت))" چوارەمین تۆپ لە قوولەی پاسەوانەکانی دابوو هێشتا ئەو دۆخینەکەی نەبستبووەوە، قەڵاکەی ئەو بەرەوەمان هەر جارەی ئالایەك و هەر جەنگەی کەللە سەرێکی لێوە بەرز دەکرایەوە" کەللە سەرەکان بە خوێنە مەییوەکانیانەوە دەخرانە ناو جامانەو مشکییەکانیان و بۆ ئاسمان بەرز دەکرانەوە خواوەندیش لە دوای گرتنی هەرقەلایەك، تووی دەباراند، ئەو ئێوارەیە توو دەباری، ئەفسەرە ئازاکان قاچیان بە حەواوەو چاویان بۆ پشتی قەلایەکی رووخاوو دەیانڕوانی، تا ئەو کاتەی من بینیمن، ئەستێرەکانی سەرشانیان و نیشانەو خەلاتەکانیان هەر بەسەر سنگ و سەرشانیانەوە مابوونەوە، هەتا چاوی من بڕی دەکرد قەنارە هەڵواسرابوو هەتا دڵی من هەڵیدەگرت کەللەسەر قرتێنرابوو هەموو درەختەکانی ئەو دەوروبەرە بۆنی قۆخێکی گەییویان لێدەهات، دایکم دەگریاو من خۆم بەقەیتانی پۆستاڵە سەربازییەکانیانەوە خەریك کردبوو، هەرچەند من قەیتانەکانم زیاتر رابکێشایە، تەرمە هەڵواسراوەکان زیاتر دەهاتنە خوارەوە، من پرسیم: ((بۆ هێندە بەرزن)): دایکم گوتی: ((ئەوان بۆ لای خوا بەرز کراونەتەوە))، کەچی ئەوان هەر سەیری قەلایەکیان دەکرد کەلەو دەوروبەرەشدا نەبوو، هێندە لەبەرزاییدا دروست کرابوو بەبیری ژەنەراڵەکانی میریشدا نەدەهات رۆژێك لە رۆژان ئۆردوی دوژمنی تێدەڕژێ، هەتا ئەو رۆژەشی زۆریان لێی کرد ئالایەك بۆ میرنشینەکەی قەرار بدات، میر لە بیری نەدەچۆوە کەسالانێکی زۆر دوور لەو رۆژەوە چۆن باوکی بەدارا کرابوو، وەرزێکی زۆر دورتریش لەو وەرزەوە چۆن باوکی باپیرەیان لەقەنارە دابوو، دەرگای قەلا کان و قەنارە دوا نەهاتووەکان میریان شەرمن کردبوو، بەبێ ئەوەی گوێی لە مەستییو شەهوەتبازی سەربازەکانی دوژمن بێت، میر بۆنی قۆخەکان دەگەیشتنە لووتی، ئەوان هێندە لە ئافرەتەکانمان تێر ببون چیدی شمشێرە خوێناوییەکانیان بۆ رانەدەگیرا، سێیەمین دەرگای قەلا رووخابوو، میر هەر بەبێدەنگی لەو دیزە شکاوانەی دەڕوانی کەسالانێکی دوورە لەم گۆشە چۆڵەی قەلاکەدا فرێ درابوون، سەڵتەکەی باپیرەی دەبینی، ئەو تاجە ئەڵماسەشی بەدی کرد کە یەکێك لە کوڕانی باپیرە گەورەی لەسەر سەری نابوو خۆی بەپاشای مەملەکەت ناو نابوو، کاتێك سەیری ئالا قەد کراوە هەڵنەکراوەکەی دەکرد، شەرم دایدەگرت، ئەوانەی لە ژێر سێبەری قەنارەکاندا کۆببوونەوە لەناو پلاوپالێویکی سووردا پارچە گۆشت و ئێسقانە شکاوی میریان بە ئاوی زم زم دەشوشت. ئەو میرەی شەرمی کرد ئالای ولاتەکەی هەڵبکات، ئەو شەرمە ئەوی کوشتبوو، کاتێك لەگەڵ ژنەکانیشیدا دەنووست دەبوایە چرای دیوەخان و سالۆن و راڕەوەکانی قەلاکەشی بۆ بکوژێننەوە، ئەوەندەی لە کونی کیلۆنی دەرگای خزمەتکارەکانیەوە دەیڕوانی، هێندە لەپەنجەرەی درواسێکانی نەدەڕوانی، زۆر شەوان هاوسەرە خرپنە جوانەکەی جێدەهێشت و لە گۆشەو سووچە تەنیاو چۆڵەکانی قەلاکەییدا، دەسوڕاو بەدوای چێژێکی بێدەنگی چۆڵ و نادیاردا دەگەڕا، بەبێ پاسەوان، بەبێ خزمەتکار، بەبێ دۆخین، لەو شەوە چۆلانەدا بەبێ ئەوەی کەسی لەگەڵدا بێت ئەو چێژی لەو شەماڵە ساردە وەردەگرت کە تەڕایی دەرپێ کورتەکەی ژێرکەواو سەڵتەکەی فێنك تر دەکردەوە ئەو تەڕاییەی کەلە ناو گەڵی ئەو نەبووەوە هەتا ئەو ئێوارەیەی تۆپێکی دوژمن هەلا هەلای کرد. ئەو شەوانەی گیان و یادی باوباپیرە کەللە قرتاوەکانیو دیمەنی ئالاشکاوەکان و قەلا تەماوییەکانی بیر دەکەوتەوە، میر دەگەڕا بەبێ سوپا، بەبێ خەنجەر، یاری لەگەڵ هەر خزمەتکارێکدا دەکرد کە لە رێگەدا تووشی دەبوو، دەستی بۆ مەمکیان دەبرد، تیر تیر دەیانی گوشیو بە دیواری گۆشە چۆلەکانی قەلاکەیەوە دەنووساندن، ئەسپ و تانجیە زیرەبییەکانی لە تەویلگەکەدا بەجێ دەهێشت، زۆر جار دەمانچە دەسك زێڕەکەشی هەڵنەدەگرت، حەزی دەکرد بە دوور لە

www.kurdistannet.org

دەنگی تۆپەکان و بە دوور لە پۆرتریتی باوباپیرانیو سکەی دراوە نا کامەکانیان مەست ببێ، حەزیدەکرد لەو گۆشە چۆڵ و بێ دەنگانەی قەلاکەیدا کەس هەواڵێکی تازەی نەداتێ، زۆر جار تابەری بەیان دەسوڕایەوە، لەپێچ کردنەوەیەکدا بەمن گەیشت هیچی لەبەر خۆیدا نەهێشتبوو تاجەکەشی فڕێ دابوو، پەنجەیەکی لە دەمیا بوو،گوێی لە هات و بگرەو بەردەی ئەو چەتانەش نەبوو کە پەلاماری خانێکی قەلاکەیان دابوو، دووجار سلاوی سەربازیم بۆ کردو شمشێرەکەم بۆ بەرز کردەوە، ئەو بەبێ ئەوەی ببینێ دوو جار سەیری کردم و نەوەستا، ئەو تارماییەکی لێ تەرا ببوو، بەد ووییدا رایدەکرد تا دەست بخاتە قژە بۆگەنە نەشۆراوەکەیەوەو بۆ ئەوەی بۆن بەو ژێرکراسە ئەستورەیەوە بکات کە لەچلکدا زەرد هەلگەڕابوو، میر تارماییەکی لێ ون ببوو، لە دوا قوولەی قەلاکەیەوە سەوزە گیایەکی پان و خرپنی هاتە بەر چاوو لەنێوان چەند قەنارەیەکدا روبارێکی سوری جوان رێی دەکرد، ئاوەکان دەڕۆیشتن، هێشتا مەڕومالاتەکان سیاسیاوی نەبوو بوون تەلە دڕکاوییەکان رێگەیان لە هاتووچۆی چۆلەکەو ماکەرە بەرەلاکانی سەر سنوور نەگرتبوو، کەلەسەرە پەڕیوەکان هەموو بینینی میریان گرتبوو، ئالاکان دەشەکانەوە، هەرچەندی کردی ئالاکەی باپیرەی بۆ نەدۆزرایەوە، کەللەسەرەکان لە جیاتی تاجی پاشایەتی، قۆخێکی گەییویان لەسەر بوو. ((چەند خۆشە ئێستا هەموویان بخەون و من و ئەو گەردوونە بەتەنیا بمێنینەوە))، گەر دەنگی ئەو تۆپە نەبڕاوانە نەبوونایە شەوانیش پاسەوانی رانەدەگرت، کاتێك هەستی بە جووڵەی پاسەوانەکانیی شەوی دەکرد ئیتر هەموو نەخشەکانی لێ تێك دەچوو، کاتێك تف و زلەی خزمەتکارە گۆشتنە قەیرەکان میریان رادەچلەکاند ئیتر بۆ ژووری نووستنەکەی دەگەڕایەوەو هێندە ماندوو دەبوو تەنانەت دەرپێ تەڕاوییەکەشی بۆ دانەدەکەنرا. لەناو تارمایی ئافرەتە قژ گرمۆڵەبووەکەو بۆنی خۆیو گریانێکی بێ ماناو شەرم و خۆشییەکی بێ سەروبەردا دەنووست، لای سپێدە هێندە هاوسەرەکەی ماچ دەکرد کە ئیتر هەموو شتێکی دەخستە گومانەوە. ڕاڕەوە چۆڵەکانی قەلاکە زۆربەیان تۆپی جۆراوجۆریان تیادا دامەزرابوو، میر تۆپچیەکانی نەدەبینی، تەنیا گوێی لەجریوەیەکی ناسك بوو، زۆر جار بیری دەچووەوە کە سوپایەکی سی هەزار سەربازی و تۆپە قورسەکانیان بەڕێوەن بۆ لای، ئەوە ئەو کاتانە بوو دیسان بە دوای تارماییە پەمەییەکەدا رایدەکرد، دەیگەیشتێ و دەستی بە شەوگارێکی کورتدا دەچزا، دەستی بەر لای خوارەوەی تاکە مەمکێکی نادیاری ئەو گۆشە چۆڵەی قەلاکە دەگەیشت. حەزی دەکرد رۆژ نەبێتەوە، تا ئەو سەربازە سەرمابردوانە نەبینێت کە تا دەرگای قەلاکە دە ریز سەنگەری قوولیان لێ داوە، هەستی بە ترسێکی زۆر دەکرد کاتێك بە چوار دەوری قەلاکەیدا تابوری تۆپەکانی خۆیانی دەبینی، حەزی دەکرد هەموویان خەیاڵ بن لە بێ دەنگیدا باوەشی بە یەکێك لە خزمەتکارەکانیدا دەکردو ئیتر هەموو ئەو یادگارو قەلاو ئالاو قەنارەی هەلواسراوو کەلە پەڕیوەکان و مشکیو جامەدانییەکان و فڕۆکەو هەراو هوریاکان دەتوانەوە کە ئەویان نیگەران دەکرد زۆر جار دەیپرسی ئەو هەموو قەنارەیە بۆ، بەرزکردنەوەی ئالا بۆچی باشە؟ دوو ساڵ زیاتر بوو وەستاکان لە نەخش کردنی ئالای مەملەکەتەکەی ببونەوە، بەلام میر لەبەر چێژی گۆشە چۆلەکانی شەوانی بواری بەخۆی نەدەدا بچێ بۆ سەیرکردنی بێدەنگی و چۆلەوانێتی ئەو گۆشە خۆشانەی قەلاکەی کە تیایدا هیچ کەسی لێوە دیار نەبوو لای ئەو حەزێکی منداڵی بوو، لە ناوییدا هەستی بەهیچ شتێکی گەردوون نەدەکرد بارانێکی لە ناخییدا دروست کردبوو، ئەو بارانە وای لێکردبوو لەو ساتەوەختە بێ سەروبەرانەدا کەس نەناسێتەوە، تەنانەت زۆرجار نەشیدەزانی خۆی کێیە؟ یاخود لەبیری دەکرد پیاوانی خەلیفە چۆن باپیریان سەربڕیوە؟ میر دەکەوتە گریانێکی سەیرەوە کاتێك بیری ئەو خەنجەرە ژەهراوییەی دەکەوتەوە، کە دواجار لەسەر پشتی برا گەورە تاقانەکەی دی بویەوە ئەو غەدرەی لەبیر نەدەچووەوە کە والی ئاشەپسان لە پورێکی کردبوو کاتێك بۆ سەردان چووبووە پایتەخت، میر شەرمی لەو هەموو خوێنە دەکردەوە، کە هەرگیز بەرچاوی ئەویان بەرنەدەدا، نەیدەزانی ئەو هەموو سەربازە دڕندانە بۆ روو لەو مەملەکەتە ئارام و ئاسوودەو بەهەشتەی ئەو دەکەن دەیزانی نەعلەتی ئەو وەرزانەی لە باپیرە گەورەیەوە بۆی ماوەتەوە هەتا ئەو ئێوارەیەشی تۆپەکانی دوژمن دیمەنی قەنارەکانیان لەچاوانیدا سڕیەوە، میر دیمەنی ئەو ئافرەت و منداڵانەی بیر نەدەچووەوە کە دوژمن بەساغی تێزاب و مەنجەنیقیان کردبوون بەسەردا، قەنارەکان و ئالاکان ئەو دوو شتە بوون کە میریان تەنی بوو، دەستی بۆ دەرپێی هەموو ئافرەتەکانی قەلاکە دەبرد بۆ ئەوەی چیدی هەست بە قورسایی ئەو رووداوانە نەکات کە باوپابیری بۆ ئەمیان جێهێشتبوو، بە ئەسپایی دەستی بۆ دەبردن دەشیزانی ئەوە کارێکی نابەجێیە، زۆر جار شەرمیشی لێدەکردن ئەو شەرمەی ئەویان

www.kurdistannet.org

بۆ لای دیمەنی ئاڵاﮰ هەڵکردنەکە دەگێڕایەوە، دوا ئێوارە لەبەر ئەو بێ دەنگییە خۆشەی لە باوەشی ئەو ئافرەتە لیڵ و تەماوییانەدا هەستی پێ دەکرد گوێی لەهیچ کام ئەو تۆپانەش نەببوو کە دوو سەعات بوو دەرگای سێیەمی قەڵاکەیان تێك دابوو میر چێژی لەو بێ سەروبەرییە وەردەگرت کە قەڵاکەی تێکەوتبوو بەگریانەوە دەستی بۆ شوێنی ئەو گوللەیە دەبرد کە بەر لەنیوسەعات بەشی راستی سینگی پێکابوو، پەنجەکۆڵەکانی لەو قلیشانەدا ون دەکرد کە خەنجەرە هارەکان لەپشتی ئەوو پێشتریش لە پشتی باپیرانیان کردبوو، سەربازەکانی خەلیفە گەیشتبوونە باخی میر، ئەو هەر لۆمەی باپیرە گەورەی دەکرد کە بۆچی لەدەمی خۆیدا ئاڵای مەملەکەتەکەی هەڵنەدابوو، توو دەباری کاتێك میر سەری لە ئازایەتی باوکی سووڕدەما کە چۆن پێش ئەفسەرەکان چووەتە بەر قەنارەی دوژمن و بەدەستی خۆی پەتی سێدارەی لەگەردنی ناوە، دەنگی تۆپەکان ئەو دیمەنانەیان ون دەکرد، دەیپرسی باشە ئەو هەموو سێدارەیە بۆچی؟ تووەکەی میر هەلا هەلا ببوو، کاتێك دەستی لەبن باڵی ئافرەتە چل ساڵەکە دەرهێنا لە پەنجەرەکەوە دەیبینی وا سەربازو توو پێکەوە دەبارێن، ((هێشتا زووە))، میر لە زمانی ئەوان نەدەگەیشت، کاتێك خزمەتکارەکان لەو گۆشە تەسك و چۆڵانەدا بەمیر دەگەیشتن ئەوان هەر چەندێك هەوڵیان دەدا، نەیاندەتوانی لەزمانی میر بگەن لە جووڵەو سەر لەقاندنەکانی و پەلەقاژەکانی میر حاڵی نەدەبوون، نهێنی تەزیووی پەنجە کشمیشییەکانی میریان بۆ نەدەدرکا، تاج و کەوا بە ئاڵتوون نەخش کراوەکەی دەخستە سەر زەوییە خۆڵاوییەکەو رادەکشا، ئەوان چیتر ئەو میرەیان نەدەهاتە پێش چاوو کە هەزاران ساڵ بوو سەرداریکی بێ دەوڵەت و پاشایەکی بێ ئاڵابوو، ئەوان منداڵێکی شەرمنیان دەبینی کە لەمیزی خۆیدا یاری دەکرد، لەدیوەخانەکەیدا، میر زیاتر لەسەدو پەنجا پۆرترێتی باب و باپیرانی هەڵواسیبوو لەبەرامبەریشیاندا، کەلاکی رێوی کوژراوو بەرگی توکنی پڵنگی سەربڕاوو پێستە هەڵۆو مامزی کێوانی هەڵواسیبوو، دواهەمین تابلۆ بێ وێنە بوو، بەجێ هێڵرابوو بۆ ئەوەی یەکێك لەکوڕەکانی دواجار وێنەیەکی ئەوی تیادا دابنێین، تا لە بیر نەچێتەوە، میر بیری چووەوە کە هەموو باپیرانی لەبەر دەرگای قەڵاکەدا گیانیان دەرچووە، حەزی دەکرد پەنجەکانی بقرتێنێت و چیدیکە خۆی لەو تاوانە خۆشەدا نقووم نەکات، دەیویست لە تارمایی ئەو قەڵا بەرزە رزگاری ببێت، کاتێك سێبەری تووە باریوەکان بە دوایەمین پەنجەرەی قەڵاکە گەیشتن، میر دەگریا. ساڵێك بەر لە هەڵکردنی ئەو بارانە سەیرەی سەربازو تووی تیادا دەباری ژەنەراڵە پایە بەرزەکانی میر زۆریان لێکردبوو، بەر لە گەیشتنی ئەو وەرزی خەزانە، ئاڵا سێ رەنگەکە بەرز بکەنەوە، بەڵام دوا شتێك کە شەرمەکەی میر لەناوی برد ئەو ئاڵا رەنگاو رەنگە بوو، کە میر زاتی نەدەکرد زۆر لێشی وردبێتەوە، ئەو حەزەی لەبێدەنگی و چۆڵەوانی رۆژ بە رۆژ بەرەو گۆشە چۆلەکانی ڕارەوەکانی قەڵاکە کێشی دەکرد دەیویست هەموو شتێکی گەردوونەکەی سەر قەڵاکەی ئەوو بێ جولەو دەستە مۆبن، رقی لە هەموو ئەو شتانە دەبووەوە کە میرایەتی ئەویان دەسەلماند، چەندین رۆژ لەبەر سەفی هاولاتیان بۆ دیوانی میر، رێگەی هاتووچۆکردنی ئۆتۆمبیلەکان دەبەسترا، بەڵام ئەو بەهەزار بیانوو خۆی لەخەڵك و یادگارییەکان وتاج و ئاڵاو پۆرترێتی

باپیرانی و شمشێرە قورسەکانیان و تفەنگە درێژەکانیان دەدزییەوە تەرمی ئەفسەرەکانیش بران، پاش هەفتەیەك گوێچکەی چەپی میر لە ژێر دار قۆخێکدا دۆزرایەوە، هێزی دوژمن دەکشانەوە کاتێك تەواوی خەڵکی قەڵاکە بە دوویی نەوەیەکی میردا دەگەڕان بۆ ئەوەی لەجێگەی باوکیدا دایبنێن، یەکێك لەوەستاکان لەسەر چەرمێکی پان و پۆڕ، خۆی بەوەوە خەریك کردبوو، نەخشەیەکی تازە بۆ قەڵا رووخاوەکە دابڕێژێتەوە، ئەو قەڵا مێرەی هەمووی دوو ساڵە لە تازە کردنەوەی ببونەوە تەواوی زێڕو سەروەتی خەڵکی مەملەکەتەکەیان تیادا خەرج کردبوو، سەرقاڵی ئەوە بوون باشترین قوولەو پەناگەو زیندان و ژێرزەمین و دیوەخان و کانیو باخ و بێستانی، تیادا دروست بکەنەوە، ئەوە یەکەمین رۆژی دەست بەکاربوونی میری تازە بوو، ئەو میرەی دیسان شەرمی کرد ئاڵاکە هەڵبکات" دەچوو لەپەنای حەزو عەشقێکی سەیرو نادیاردا، خۆی لە رۆژگارە زیوینەکان حەشار دەدا و خۆی بەڕاوە تانجیو راوە خزمەتکارە گۆشتنە دەستەمۆکانی پاش نیوەشەوانێکەوە سەر گەرم دەکرد، ئەو ئێوارەیەی بۆ دواجار لە باڵکۆنی قەڵاکەییدا راوەستابوو دەیزانی سبەینێ ئەو کاتانە هەموو ئەو سەنگەرانە پڕ خوێن دەبن و سوپا برسییە هارەکەی سوڵتان یاری بە ئاڵاو تاجە ئەڵماسییەکەی باووباپیرانی دەکەن، گاڵتە بە ئافرەت و

باخەكانی میر دەكەن، چاوی لەسەربازە بەستەزمانەكان و تۆپە شەرمنەكانیان نەدەتروكاند، رەق وەستابوو بێ جووڵە، زۆر بەسام دەیویست رۆژ ببێتەوە گوێی لە دەنگی تۆپەكانی دوژمن بێت، لە خەیاڵی داری قەنارە دوانەهاتووەكاندا بوو كاتێك رۆژ هەڵات بوو، یەكەمین سوارەی دوژمن و تۆپەكانیان لەپشتی یاڵی بەرانبەر قەڵاكەوە سەریان دەرهێنابوو تا چوارەمین تۆپی دوژمنیش كەدەرگای یەكەمینی قەڵاكەی پێكابوو، میر لەو خەیاڵە قوڵەی رانەچڵەكی، زۆری نەبرد داری قەنارەكان لە گۆڕەپانە ساردەكەدا ئامادەبوون، سەربازەكان جنێویان دەدا، چوار كەس دارەكانیان دادەچەقاند، ئەو كاتەی میریان بەراكێشان هێنا، ئەژنۆی نەدەچەمەندەوە. كۆمەڵێك سەربازی تێر تووی باریویان دەخوارد قۆخەكانیان دەفلیقاندەوە، كۆمەڵێك منداڵیش بە گۆرانییەوە دەیانگووت:

- میر بەسەد منەت كە ناردی
هێستریكی رووت قووت
- دەست و پا سست و سەقەت
ئەندامی هەروەك عەنكەبووت.

شوباتی ٢٠٠٠
پیرمام - هەولێر

www.kurdistannet.org كوردستان نێت